

Цветкова О.В.,

студентка 5 курсу, 15 групи Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету Ярослава Мудрого

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація. У тезах розглянуто структуру та причини злочинності неповнолітніх. Виділено напрями щодо протидії злочинності неповнолітніх. Проаналізовано досвід зарубіжних країн щодо протидії злочинності неповнолітніх.

Ключові слова: неповнолітні, злочинність, профілактика, програми.

Анотація. В тезисах рассмотрена структура и причины преступности несовершеннолетних. Выделены направления по противодействию преступности несовершеннолетних. Проанализирован опыт зарубежных стран по противодействию преступности несовершеннолетних.

Ключевые слова: несовершеннолетние, преступность, профилактика, программы.

Summary. The thesis examines the structure and causes of juvenile delinquency. Directions for combating juvenile delinquency have been identified. The experience of foreign countries in combating juvenile delinquency is analyzed.

Keywords: juvenile delinquency, crime, prevention, program.

Сьогодні проблема злочинності неповнолітніх залишається актуальною та такою, що потребує особливої уваги. Вивченням даного питання займалися чимало вчених-науковців: В. В. Голіна, Б. М. Головін, Н. М. Градецька, І. М. Даньшин, А. І. Долгова, В. М. Дрьомін, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, О.Г. Кальман, О.М. Костенко, О.Ю. Шостко.

Досліджуючи структуру злочинності неповнолітніх, науковці відзначають, що її основу становлять злочини проти власності – 70%. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (зокрема, ст. ст. 305–324 КК України) складають 5–6 % всіх злочинів, вчинених неповнолітніми. Питома вага хуліганства щорічно коливається у межах 4–7 %. [4, с. 206].

Щодо причин злочинності неповнолітніх, то найбільш вагомими є:

1. Сім'я. В більшості випадків негативний приклад неправомірної поведінки з боку батьків: зловживання алкоголем, грубість, аморальна поведінка.

2. Найближче оточення. Підлітки з негативною поведінкою, об'єднуються в групи для спільного проведення часу, де намагаються бути «лідерами».

3. Втягнення у злочинну діяльність дорослими злочинцями. Третина злочинів вчиняється за порадами, підбурюванням, впливом повнолітніх злочинців.

4. Вплив масової культури. Інтернет ресурси, телебачення, переобтяжені сценами насильства (бійки, використання зброї, сексуальної розбещеності). Тому на підсвідомому рівні можуть формувати у підлітків погляди, де вирішальне значення має груба сила, гроші.

5. Нераціональне використання вільного часу та дозвілля. Бажання до чогось нового, часто забороненого. Неможливість себе реалізувати штовхає підлітків на вчинення злочинів.

Б. М. Головін, вважає, що сучасний стан злочинності неповнолітніх характеризується наступними тенденціями: гіперболізацією корисливої мотивації, зумовленням загальнокримінальних злочинів тяжкими життєвими обставинами та боротьбою за виживання в агресивному середовищі, зростанням рівня вуличного насильства у містах, конвергенцією різних форм злочинної поведінки, збільшенням частки повторності та рецидиву[1].

Зважаючи на вище викладене, вважаємо за доцільне виділити напрями щодо протидії злочинності неповнолітніх:

- забезпечувати належні умови життя і виховання підлітків на загальнодержавному рівні;
- створювати програми, спрямовані на зміцнення сімей;
- підтримувати діяльність молодіжних організацій, метою яких є виховання і запобігання злочинності у середовищі неповнолітніх.
- пропагувати засобами масової інформації загальнолюдські цінності.

Загалом протидія злочинності неповнолітніх здійснюється на основі поєднання економічних, політичних, ідеологічних, організаційних та інших заходів, які належать до загальносоціальних.

Обґрунтованою є думка професора О.Г. Кальмана, який вважав, що одним із найважливіших етапів протидії злочинності неповнолітніх є її рання профілактика. Подальші етапи – безпосередня профілактика, профілактика під час злочинної поведінки і профілактика

рецидиву спрямовані на те, щоби оздоровити середовище і надати допомогу неповнолітнім, які опинилися у несприятливих умовах життя і виховання ще до того, як вони негативно позначаться на поведінці цих осіб (етап ранньої профілактики); не допустити становлення неповнолітніх на злочинний шлях і забезпечити виправлення осіб із уже значним ступенем дезадаптації, які вчиняють правопорушення незлочинного характеру (етап безпосередньої профілактики); створити умови для виправлення осіб, які систематично вчиняють правопорушення, що свідчить про вірогідність вчинення злочину у найближчому майбутньому (етап профілактики під час злочинної поведінки); попередити рецидив підлітків, які раніше вчиняли злочини (профілактика рецидиву) [2].

Доцільно також взяти до уваги досвід зарубіжних країн. Більшість американських кримінологів розрізняє три рівні попередження злочинності взагалі, і зокрема неповнолітніх: 1. первісна профілактика, що означає ідентифікацію та зміну криміногенних умов в оточенні підлітків, що можуть спровокувати делінквентність останніх; 2. вторинна профілактика - діагностика і втручання в життя як окремих неповнолітніх, так і цілих груп, якщо криміногенні умови сприяють скоєнню неповнолітніми злочинів; 3. третинна профілактика, тобто попередження рецидиву злочинів.

Американська практика характеризується наявністю різноманітних, результативних програм попередження злочинності неповнолітніх, які розробляються на різних рівнях, різними суб'єктами і мають різну спрямованість. Це освітні програми, шкільні і дозвільні програми, антинаркотичні програми, програми для дітей, які втекли з дому внаслідок жорстокого поводження з ними або з інших причин, програми за участю шкіл і поліції, програми, що здійснюються за місцем мешкання, програми запобігання рецидиву і повернення неповнолітніх до нормального життя, програми примирення молодіжних угруповань, реституційні програми тощо[3].

З огляду на вищевикладене, можемо зробити висновки, що злочинність неповнолітніх визначається соціальною несформованістю особистості і є великою кримінологічною проблемою сьогодні. Слід шукати нові підходи, брати до уваги зарубіжний досвід та ефективно протидіяти їй.

Список використаних джерел:

1. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема / Б. М. Головкін // Проблеми законності. - 2016. - Вип. 133. - С. 204-217.
2. Проблеми протидії злочинності: підручник/ [Кальман О. Г., Козьяков І. М., Куц В. М, Лизогуб Б. В., Мірошніченко С. С., Подільяк О. М., Толочко А. М., Туркот М. С.]; за ред. проф. О. Г.Кальмана. – Х.: Вид-во ТОВ фірма «Новасофт», 2010. – 292 с.
3. Шостко О. Ю. Теоретичні передумови й практика розробки та реалізації програм попередження злочинності неповнолітніх у США [Текст] : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Шостко Олена Юрївна ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 1997. - 20 с.
4. Якимова С. В. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / С. В. Якимова, Н.С. Маковецька, О. М. Омельчук. – Хмельницький: Хмельницький ун-т управління та права, 2014. – 442 с.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Матеріали XVIII студентської наукової конференції
з кримінології

(м. Харків, 28 листопада 2018 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2018

УДК 343.9:328.185(477)

A43

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (*голова*);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (*відповідальний секретар*);
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, доц. М. Ю. Валуйська;
канд. юрид. наук, доц. С. Ю. Лукашевич;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук О. В. Гальцова;
канд. юрид. наук М. О. Маршуба;
канд. юрид. наук О. В. Новіков;
канд. юрид. наук К. Д. Кулик;
канд. юрид. наук М. Ю. Кутепов;
канд. юрид. наук Н. В. Сметаніна;
зав. лабораторією Ю. Г. Бойко

A43 **Актуальні проблеми протидії злочинності : матеріали XVIII студ.**
наук. конф. з кримінології (м. Харків, 28 листоп. 2018 р.) / за заг. ред.
А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2018. – 196 с.

ISBN 978-966-937-540-7

ISBN 978-966-937-540-7

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2018
© Оформлення. Видавництво «Право», 2018